

відповідно до індивідуальних особливостей кожної дитини, що передбачає надання дитині права вибору видів і форм діяльності, диференціація навчального матеріалу за рівнем складності.

2. Єдина освітньо-виховна система “урок – позаурочна діяльність”.
3. Активна взаємодія на рівні “вчитель – учень”, “батьки – учень”.
4. Різновікова взаємодія учнів у школі.

5. Постійний процес професійного розвитку вчителя. Особливу увагу слід приділяти формуванню інтелектуальних та творчих цінностей, оскільки саме вони є важливим засобом існування особистості та її взаємодії з навколишнім середовищем, засобом пізнання та творчості [2, с. 34].

Таким чином формування творчої особистості учня у навчально-виховному процесі слід розглядати як створення таких педагогічних умов, які мають на меті полегшення, сприяння, стимулювання, активізації розвитку творчих можливостей учнів, саме на них буде спрямована нова українська школа.

### **ЛІТЕРАТУРА**

1. Барбіна О. Професійна майстерність учителя в історії педагогічної думки / О. Барбіна // Рідна школа. – 1998. – № 2. – С. 71–74.
2. Бутенко В. Г. Формування інтелектуальних цінностей особистості: методичний посібник / В. Г. Бутенко. – Херсон : Гринь Д. С., 2012. – 36 с
3. Гусятнікова Т. Розвиток творчої активності учнів на уроках математики та української мови в початковій школі за інноваційною програмою "Росток" / Т. Гусятнікова // Обдарована дитина. – 2010. – № 10. – С. 20–23.
4. Як створити школу нового покоління: пілотний проект із впровадження інноваційної освітньої парадигми в шкільну практику [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.edu-trends.info/new-school/>

**Захряпа А.В.,**

студентка 3 курсу

Факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Наук. керівник Лісіна Л. О., доктор пед. наук, професор (БДПУ)

### **ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ПОЧУТТІВ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ**

У сучасних умовах переходу від тоталітарної ідеології до свободи і демократії в Українській державі актуалізується проблема формування громадянина-патріота, небайдужого до долі української держави, та який має глибоко усвідомлену життєву позицію. Це зазначено в державних документах («Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української держави»; «Концепція патріотичного виховання учнівської молоді» тощо). Вирішення поставлених в них завдань вимагає належної організації патріотичного виховання майбутніх громадян ще в процесі навчання в початковій школі.

Серед класиків педагогічної науки до проблем патріотичного

виховання зверталися Г.Ващенко, А.Макаренко, О.Огієнко, Г.Сковорода, В.Сухомлинський та інші видатні вчені. Сучасні дослідження проблеми патріотичного виховання школярів ґрунтуються на концептуальних положеннях національної освіти (А.Алексюк, І.Бех, О.Вишневський, Т.Усатенко та ін.). Проте результати аналізу досліджень учених свідчать, що узагальненню досвіду формування патріотичних почуттів учнів початкової школи не приділялося належної уваги, що і обумовило напрям нашого наукового пошуку.

**Мета статті** – обґрунтувати виховні завдання формування патріотичних почуттів молодших школярів.

В своєму дослідженні патріотизм ми будемо розглядати як моральну якість та ціннісний орієнтир, складне явище духовного життя людини і спільноти, яке відображається в особистій та суспільній свідомості, об'єднуючи їх і виступаючи вирішальним чинником усвідомлення молодшим школярем загальнолюдських цінностей.

Структура патріотизму у психолого-педагогічних науках складається із системи якостей та компонентів, кожний з яких поєднує пізнавальний, емоційний-вольовий і поведінковий компоненти, а саме: патріотичної свідомості, патріотичних почуттів, патріотичної поведінки та діяльності. Слід зазначити, що за своїми психологічними характеристиками період молодшого шкільного віку є найбільш сприятливим саме для виховання патріотичних почуттів (любов до рідного краю, мови, культури, повага до історичного минулого, турбота, відповідальність за долю Вітчизни, відданість національній ідеї, толерантність тощо), тому що учню початкової школи притаманні емоційна чуйність, щирість почуттів. Патріотична поведінка притаманні молодшому школяру на рівні копіювання дорослого. Патріотична свідомість як результат осмислення індивідом своєї громадянської ролі у суспільстві формується вже в юнацькому віці

Розвиток патріотичних почуттів в процесі патріотичного виховання молодших школярів – це процес цілеспрямованого педагогічного впливу на особистість дітей з метою збагачення їх знань про Батьківщину, формування умінь і навичок моральної поведінки, розвитку потреби у діяльності на загальну користь та ін.

Формування патріотичних почуттів передбачає переорієнтацію уваги з “інформативного” впливу, коли вихованцеві лише словесно пояснюють стандартну модель “правильної” поведінки (за допомогою бесід, нотатій, газет тощо), на діяльнісне виховання, відштовхуючись від реального життя та його інтерпретації, шляхом максимального залучення вихованця до творення добра через участь у громадському житті школи, класу, дитячих громадських об'єднань тощо.

Виховання у молодших школярів патріотичних почуттів поєднує в собі завдання пізнавального і виховного змісту. Необхідно передусім враховувати їхній світогляд, наявні знання, коригувати уявлення про суспільні явища і події. Для виховання патріотичних почуттів поряд із збагаченням учнів певною інформацією та уявленнями необхідно впливати на їхні почуття, формувати в них емоційно-позитивне ставлення до суспільних явищ, фактів, подій.

Зокрема, виховання у молодших школярів патріотичних почуттів,

крім формування уявлень про суспільні явища і норми поведінки, включає і формування звичок громадської поведінки відповідно до цих уявлень. Підтвердженням такого висновку є психологічні дослідження, якими доведено, що формування уявлень і понять про патріотичні вчинки й почуття та вироблення звичок патріотичної поведінки залежать від сукупності факторів. Основою таких уявлень є накопичення досвіду, знань і переживань, враження про пережиті почуття, залишені в пам'яті образи людей, їхні вчинки і якості.

Мета формування патріотичних почуттів учнів початкової школи конкретизується через систему виховних завдань, а саме:

- формування у дитини патріотичних понять, уявлень, поглядів, переконань, національної самосвідомості, яка складається з любові до рідної землі, свого народу, мови, культури, історії, традицій, здатності ідентифікувати себе з українським народом;

- формування уявлень і понять про патріотичні вчинки і поведінку та вироблення звичок патріотичної поведінки через збагачення краснавчою інформацією, розширення світогляду та формування емоційно-позитивного ставлення до суспільних явищ, подій, почуття громадянського обов'язку;

- виховання почуття національної гідності і гордості за свою Батьківщину, коригування уявлення про суспільні явища і події, норми поведінки, формування звичок громадської поведінки відповідно до цих уявлень, дисциплінованості, толерантності;

- розвиток відповідальності за майбутнє своєї країни, потреби у постійному самоствердженні з метою власного духовного й інтелектуального зростання, що сприяє прогресу самого суспільства;

- утвердження принципів загальнолюдської моралі у поєднанні з моральним кодексом українців, прихильність до загальнолюдських цінностей, почуття національної гідності та гордості [1, с. 10].

Ефективними формами та методами, які забезпечують реалізацію виховного потенціалу початкової школи, є вивчні заходи: свята, зустрічі з видатними людьми, читачкі конференції, екскурсії; бесіди, „круглі столи”, гуртки, студії, культпоходи; колекціонування, навчальна діяльність; залучення учнів до патріотичної діяльності, яка збагачує їх досвідом патріотичної поведінки.

Підводячи підсумки, є всі підстави зробити висновок про те, що формування патріотичних почуттів – це багатовимірний та багатокomпонентний інтегративний педагогічний процес, спрямований на формування у молодших школярів цілісної системи якостей, які перетворюються у потреби служіння українському народу і Батьківщині.

## **ЛІТЕРАТУРА**

1. Антоненко М. Я. Проблеми формування національної свідомості / М. Я. Антоненко // Рідна школа. – 1991. – № 2. – С. 5-9.
2. Єфремова Р. Патріотичне виховання школярів / Р. Єфремова // Виховання школярів. – 2005. – № 8. – С. 17.
3. Кобилянський У. А. Національна уваги ідея і виховання патріотизму // Педагогіка. – 1998. – № 5. – З. 52.

4. Кузя В. Г. Основи національного виховання / В. Г. Кузя, Ю. Д. Руденко – К. : ІВЦ «Київ», 1993. – 145 с.
5. Руденко Ю. Концепція «Патріотичне виховання учнів» / Ю. Руденко // Освіта. – 2001. – С. 10-15.

**Кухтiк Альона,**  
ІМ курс факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв,  
Науковий керівник: **Л. Г. Ярошук,**  
кандидат педагогічних наук, доцент (БДПУ)

### **ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Провідним видом діяльності для молодшого школяра є навчання, тому необхідно шукати можливості підвищення їхньої активності в цьому процесі, що сприятиме не тільки поліпшенню якості загальноосвітньої підготовки учнів, а й формуванню активної особистості. Саме завдяки застосуванню дидактичних ігор на уроках в початковій школі можна досягти підвищення самостійності та активності школярів.

Вивчення і застосування дидактичних ігор у навчанні молодших школярів переконливо доведено в роботах Ш. Амонашвілі, Н. Бібік, М. Вапуленка, Б. Друзя, Ю. Калинецької, С. Короткова, Н. Кудикіної, М. Микитинської, Р. Осадчук, Н. Підгорної, О. Савченко, Г. Цукерман, Н. Чкапiкова, Т. Шмакової та інших учених.

У зарубіжній педагогіці цій проблемі присвячено праці К. Гроса, М. Лацаруса, М. Монтесорі, Ф. Фребеля, С. Холла. Загальнотеоретичні аспекти проблеми дидактичної гри були предметом досліджень Є. Анікєєвої, А. Деркача, С. Запаренка, А. Капської, Л. Кондрашової, Н. Кудикіної, І. Куліш, Н. Литвина, А. Лохвацької, П. Підкасистого, І. Ретюнських, О. Савченко, В. Семенова, Л. Терлецької, Ж. Хайдарова, П. Щербаня, Г. Яворської та інших учених.

Найважливішим засобом активізації навчальної діяльності молодших школярів є раціональне поєднання дидактичної гри і навчання. У структурі уроку місце гри визначається її пізнавальною метою і можливостями навчального матеріалу. Кожна дидактична гра спрямована на розвиток мислення і мови дітей. Однак різні види ігор мають для цього різні можливості. Як відомо, розрізняють предметні, настільно-друковані й словесні ігри. Саме матеріал гри (предмет, малюнок, слово) зумовлює основний зміст розумових і практичних дій дитини [2].

Гра – це природна для дитини і гуманна форма навчання. Навчаючи за допомогою гри, ми вчимо дітей не так, як нам, дорослим, зручно дати навчальний матеріал, а як дітям зручно і природно його взяти.

У початковій школі під час уроку доцільно застосовувати ігри, побудовані на принципах автодидактизму і самоорганізації (ігри з парними й розрізними малюнками, з кубиками лото, геометричне доміно і мозаїка, ігри в загадування й відгадування, словесні дидактичні ігри). Цінність таких ігор у тому, що тут у захоплюючій формі, без втручання вчителя